

Landelijk inrichtingsvoorstel voor waterveiligheid, zoetwatervoorziening en estuariene dynamiek

Tussen de heersende opvattingen over hoe we met het water dienen om te gaan bestaan grote verschillen, die zich manifesteren in talrijke en zeer uiteenlopende ideeën. Daarnaast blijkt eenmaal op de rails gezet beleid vaak moeilijk om te buigen en innovaties worden niet gemakkelijk in overheidsplannen opgenomen. De vele planvorming brengt onrust die niet bevorderlijk is voor het draagvlak dat de realisatie van een klimaatbestendig Nederland behoeft. Allereerst is een samenhangend landelijk plan op hoofdlijnen vereist, voordat regionaal gericht gewerkt kan worden. Men dient te investeren waar dit het meest efficiënt is. Om gemiste kansen en kapitaalvernietiging te voorkomen, kan bij alle plannen in beeld gebracht worden in hoeverre ze bijdragen aan waterveiligheid, zoetwatervoorziening en estuariene dynamiek. Selectie op relevantie en samenhang verschaft vervolgens duidelijkheid voor gerichte keuzes. Aldus Wil Borm namens de Adviesgroep Borm & Huijgens en Bureau Beaufort.

De zeespiegel stijgt en er dringt meer zout water West- en Noord-Nederland binnen. In laag Nederland is het waterbeheer erop gericht om verzilting en zoutindringing via de Nieuwe Waterweg zoveel mogelijk te voorkomen door heel veel rivierwater daarheen te leiden. Door deze strategie gaat momenteel het merendeel van het zoete water in zee verloren. Dit maakt onze rijkssoevereïteit de grootste waterverspiller. Op termijn is deze regeling niet houdbaar en blijft de landelijke zoetwatervoorziening letterlijk dweilen met de kraan open. Met zeesluizen voor de Nieuwe Waterweg komt voldoende zoet water beschikbaar voor de realisatie van alle landelijke wateropgaven voor de komende eeuwen. Beschikbaarheid van zoet water is in ons zoetwaterland een door de mens gemaakt probleem, dat niet zo hoeft te blijven.

Een inrichting met één zeegeul naar zowel de Europoort als naar de nog aan te leggen zeesluizen (zie foto) lijkt een efficiënte oplossing. De huidige monding van de Nieuwe Waterweg is hierbij versmald tot een spuigeul. Na de realisatie van de zeesluizen kan wellicht een halve Maeslantkering deze spuigeul afsluiten. Hiervoor is een aanslag, een aangepast sluitstuk, nodig. Vanaf dat moment gaat geen zoet water meer verloren en de Nieuwe Waterweg wordt zoet en getijloos. Vervolgens kunnen degelijke spuisluizen aan zee gebouwd worden. Tijdens het gehele proces blijven de vrije doorvaart en de waterveiligheid intact.

Samengaan van visies

De visie van Borm & Huijgens richt zich op estuariene dynamiek, het behoud van de zoetwatervoorraden en waterveiligheid door middel van berging. Het Plan Beaufort bouwt verder op het concept 'Watersnelweg Waal' van Rijkswaterstaat uit 2003 en richt zich vooral op waterveiligheid. De belangrijkste onderdelen van dit plan zijn twee primaire dijkeringen, overbelastbare dijken, een sterke kust en een verdeelwerk bij Pannerden. Voor beide is afsluiting van de Nieuwe Waterweg met sluisen een vereiste. Het ineenschuiven van beide visies geeft optimale waterveiligheid en een reguleerbaar estuarien milieu. Dit in combinatie met het behoud van de zoetwatervoorraden.

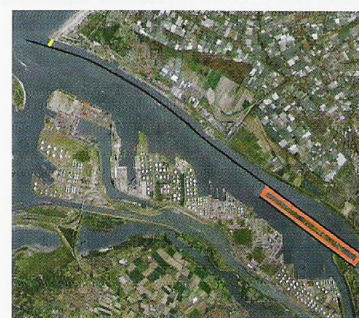
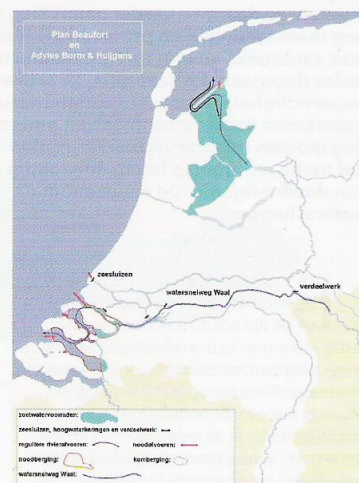
Dit samenvoegen betekent niet dat beide visies als zelfstandige plannen niet meer zouden bestaan.

Reguliere rivierwaterafvoer

Bij het inrichtingsvoorstel 'Plan Beaufort en Advies Borm & Huijgens' stroomt het zoete water onder normale omstandigheden op de eindtrajecten via verlengde routes naar zee, onder vrij verval en met een lagere stroomsnelheid en een iets hoger rivierpeil dan nu. Zowel voor de zuidwestelijke delta als bij de Afsluitdijk komt de zee hierdoor relatief verder weg te liggen. Zo wordt de rivieropwaartse invloed van de zee teruggedrongen, verzilting tegengegaan en blijven de zoetwatervoorraden behouden. Afsluiting van de Nieuwe Waterweg is noodzakelijk. Zeesluizen beschermen de Randstad en er komt voldoende zoet water beschikbaar. Dit geeft ruimte en keuzemogelijkheden aan de herijking van de landelijke zoetwaterverdeling. Het Rijnmondgebied kan indien nodig lozen via spuisluizen. Herstel van estuariene dynamiek geeft een enorme impuls aan de West-Europese natuur en doorstroming maakt de deltawateren weer gezond. Zowel de overgang van zout naar zoet als de mate waarin de Oosterschelde iets verzoet zijn reguleerbaar middels kribben en de spuisluizen. Dit garandeert stabiele, duurzame en tevens dynamische natuurontwikkeling. Een teveel aan zoet water kan naar keuze worden afgevoerd via de Nieuwe Waterweg, het Volkerak-Zoommeer en de Haringvliet-sluizen. Bij ernstig zoetwatertekort wordt niet of nauwelijks gespuid en is de doorstroming minimaal.

Opvang van piekafvoeren

Nabij Pannerden zorgt een verdeelwerk voor reductie van de noordelijke Rijnwaterafvoer. Bij extreem hoge afvoeren wordt het rivierwater naar de zuidwestelijke delta geleid. Op momenten dat bij piekafvoeren niet gespuid kan worden, wordt de maximale bergingscapaciteit ingezet en kan als laatste het Volkerak-Zoommeer nog als komberging fungeren. Hoogwaterkeringen en zeesluizen beschermen dan het Rijnmondgebied. Om stagnatie te voorkomen zijn alle Delta-wateren, nog met uitzondering van de

Een nieuwe Waterweg met schutsluizen (oranje) en spuisluizen (geel) aan zee.

Westerschelde, opgenomen in de noodberging. De verlengde route garandeert een langere periode van doorstroming in het Hollandsch Diep. Zodra het zeeniveau het toelaat, zijn vier spuimogelijkheden inzetbaar. Bij de Afsluitdijk worden de bestaande spuisluizen gebruikt. Voorspuien is een middel om de tijdelijke bergingscapaciteit extra te vergroten. Of een dergelijk systeem blijvend aan de normen voor waterveiligheid voldoet, is afhankelijk van de mate van verandering van het klimaat.

Wanneer Nederland eenmaal is verdeeld in een noordelijke en zuidelijke grote dijkkring, met daartussen de 'watersnelweg' Waal geflankeerd door hoge klimaatdijken, speelt de opvangcapaciteit van de zuidwestelijke delta geen cruciale rol meer. Bij piekafvoeren gaat het rivierwater tussen klimaatdijken zoveel mogelijk of helemaal rechtstreeks door de Haringvliet-sluizen naar zee. Hiermee is naar verwachting de klimaatbestendigheid van Nederland voor de komende 200 jaar gegarandeerd.

Wil Borm (namens de Adviesgroep Borm & Huijgens en Bureau Beaufort)